

JUHLAJULKAISU

URHO KALEVA
KEKKONEN

1900 · 3/9 · 1975

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1975, Vammalan Kirjapaino Oy

ISBN 951-9068-43-0 (1/2 nahk.)

ISBN 951-9068-44-9 (sid.)

ISBN 978-951-855-874-6 (PDF)

Jouko Halila

In dubio pro reo -sääntö rikosprosessi-oikeudessa

Oikeudenkäynti riita-asioissa (siviiliprosessi) ja oikeudenkäynti rikosasioissa (rikosprosessi) poikkeavat useissa kohdin olennaisesti toisistaan. Näin on laita myös Suomen oikeuselämässä, vaikka mainitut kaksi prosessilajia eivät olekaan eriytyneet maassamme niin selvästi erilaisiksi menettelyiksi kuin monissa muissa maissa on tapahtunut. Puheena olevista eroavuuksista merkittävimpiä on se, että siviiliprosessissa noudatettava asianosaisten tasa-arvoisuuden periaate on joutunut rikosprosessissa melko laajalti syrjäytymään. On näet huomattava, että rikosasioiden vastaaja (syytetty) on tietyissä suhteissa kantajapuoleen (viralliseen syyttäjään ja asianomistajaan) verrattuna heikommassa asemassa. Hänet voidaan rikosprosessin päämäärien saavuttamiseksi vangita, kun asianomistaja käy päinsä ainoastaan noutaa rikosasian käsittelyyn. Mutta toiselta puolen rikosasioissa useissa suhteissa suositaan vastaajaa puolustautuvana asianosaisena. Tämä puolustukselle suopea asenne ilmenee rikosprosessissa niin laajalti, että on perustellusti puhuttu erityisestä puolustuksen suosimisen periaatteesta (*favor defensionis* -periaatteesta) rikosasioissa yleensä voimassa olevana periaatteena. Tämän periaatteen soveltaminen saa aikaan sen, että eräänlainen tasapaino asianosaisten kesken saavutetaan myös rikosprosessissa.¹

Puolustuksen suosimisen periaatteen keskeisimpiä ilmenemismuotoja on *in dubio pro reo* -sääntö. Tämä sääntö voidaan kuvata seuraavasti: epäselvissä ja epävarmoissa tapauksissa asia on ratkais-

¹ Siviili- ja rikosprosessin eroavuuksista ja puolustuksen suosimisen periaatteesta ks. Tirkkonen, Suomen rikosprosessioikeus I (1969) s. 20 ss. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

tava syytetylle edullisella tavalla.² Tämän mukaisesti todistelun epäonnistumisen riski eli todistustaakka on rikosasioissa kantajalla (OK 17: 1, 2).³ Mutta in dubio pro reo -sääntö ilmenee myös muullä tavoin, kuten esim. äänestysnormien yhteydessä (OK 23: 3 ja 4).⁴ Näin öllen ei ole paikallaan kuvata in dubio pro reo -sääntöä pelkästään todistusoikeuden piirissä vaikuttavaksi ohjeeksi, kuten toisinaan on menetelty. Säännöllä on laajemmalle ulottuva kantavuus.

In dubio pro reo -säännön noudattaminen saattaa ensi näkemältä vaikuttaa yhteiskunnan näkökulmasta oudolta ja haitalliseltakin. Sääntöhän näyttää voivan joissakin tapauksissa johtaa rikoksenteikijäin suosimiseen ja kriminaalipoliittisten päämäärien syrjimiseen. Syytteiden hylkäämisen (etenkin jos tätä tapahtuu huomattavan runsaasti) voidaan jopa väittää rohkaisevan yhteiskunnanvastaisia aineksia jatkaamaan rikollista toimintaansa. Näiden kriminaalipoliittisten näkökohtien syrjäytymiseen in dubio pro reo -säännön hyväksi täytyykin olla olemassa voimakkaita perusteita. Muutoin säännön omaksumista ei sovi pitää järkevänä.

Haettaessa perusteita in dubio pro reo -säännölle on syytä kiinnittää huomiota erityisesti niihin haittoihin, joita väärästä syypääksi julistavasta tuomiosta koituu. Tällainen tuomio merkitsee jo sinänsä asianomaiselle henkilölle ikävää ja usein varsin pahasti häpäisevää lausumaa. Syytettyhän leimataan syypääksi julistavassa tuomiossa tietyn rikoksen tekijäksi tai osalliseksi, varkaaksi, väärentäjäksi, kavaltajaksi, murhamieheksi jne. Ja kun oikeudenkäynnit säännönmukaisesti ovat julkisia, tuomion sisältö voi levitä hyvinkin laajojen piirien tietoon. Tuomion täytäntöönpano tuo lisäksi mukanaan omia haittojaan: kärsimyksiä ja taloudellisia menetyksiä. On selvää, että mainitut hankaluudet ovat monin verroin ikäviä silloin, kun väärä henkilö on tuomittu rikokseen syypääksi. Väärin tuomioiden vahingolliset seuraamukset tulevatkin korostetusti esille viattoman henkilön tultua tuomituksi rangaistukseen.⁵

² Näin mm. *Tirkkonen*, mt. s. 23 ja *Ekelöf*, Rättegång I (1974) s. 46. *In dubio pro reo* -sääntöä käsittelevistä uudemmissa erityistutkimuksista mainittakoon tässä *Stree*, In dubio pro reo. Tübinger rechtswissenschaftliche Abhandlungen 5 (1962).

³ Ks. tekstissä mainitun lainkohdan johdosta *Tirkkonen*, Suomen rikosprosessioikeus II (1972) s. 149 ss. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

⁴ Siviili- ja rikosprosessin äänestysnormien eroavuuksista ks. *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II (1966) s. 305 ss. ja Suomen rikosprosessioikeus II s. 416 ss.

Voimassa olevan OK:n osittain vaikeaselkoiisiin äänestysäännöksiin ei tässä yhteydessä enemmälti puututa.

Prosessuaalisesta äänestyksestä yleensä ks. etenkin *Olivecrona*, Dömen i tvistemål (1943) s. 107 ss.

⁵ Ks. edellisen johdosta etenkin *Stree*, mt. s. 12 ss.

Väärä tuomio voidaan tosin saada muutoksenhaun avulla oikaistuksi. Ja on pantavissa merkkeille, ettei rikosasiassa ole tuomitun hyväksi tapahtuvalle lainvoiman saaneen tuomion purkamiselle asetettu lainkaan määräaika (OK 31: 10).⁶ Mutta tuomiossa ollutta häpäisevää lausumaa ei noin vain saada eliminoiduksi. Täytäntöönpanossa loukatun tilan ennalleen palautus ei ole aina edes mahdollistakaan. Syyttömästi vapausrangaistukseen tuomitulla on kylläkin oikeus saada valtion varoista korvaus sen johdosta, että rangaistus tai osa siitä on pantu täytäntöön.⁷ Vankilassa vietettyjä vuosia ei kuitenkaan saada takaisin, eikä rahallinen hyvitys suinkaan kykene vastaamaan vapauden menettämistä.

Edellä esitettyjen näkökohtien pohjalta on sattuvasti huomautettu, että on parempi vapauttaa erheellisin perustein jopa kymmenen syytettyä kuin tuomita rangaistukseen yksi syytön henkilö.⁸

Puheena oleva sääntö tulee rikosasiassa ajankohtaiseksi myös silloin, kun kysymys ei ole syytteen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Vastaavin perustein on näet pyrittävä välttämään myös sitä, ettei syytetty tule virheellisesti tuomituksi liian ankarien normien mukaiseen rangaistukseen. Tosin pitää paikkansa, ettei in dubio pro reo -säännön tueksi ole tällöin esitettävissä yhtä voimakkaita perusteita kuin syytteen hyväksymisen ja hylkäämisen ollessa vaakalaudalla. Mutta syytetyn näkökulmasta ei ole läheskään yhdentekevää, tuomitaanko hänet rangaistukseen esim. varkaudesta vai vain varastetun tavarän kätkemisestä. Myös tällaisessa tilanteessa vaatii syytetyn oikeusturva sitä, että in dubio pro reo -sääntö pääsee oikeuksiinsa.⁹ Rikosprosessissa jääkin

⁶ Tekstissä mainittu sääntö on puolustuksen suosimisen periaatteen ilmenemis-
muotoja. Ks. *Tirkkonen*, Suomen rikosprosessioikeus I s. 24 ja II s. 576. Säännöksessä
ilmenee myös rikosasioille tyypillinen erityisen voimakas pyrkimys oikean ratkaisun
saavuttamiseen. Ks. *Cars*, Om resning i rättegångsmål (1959) s. 236 s.

⁷ Ks. tästä lähemmin syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista maksetta-
vasta korvauksesta 31. 5. 1974 annetun lain säännöksiä ja Vahingonkorvauslainsäädän-
nön uudistaminen. Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 7/1974 s. 31 ss.

⁸ Näin *Rosenberg*, Beweislast (1965) s. 91 s. Ks. myös *Ekelöf*, Rättegång I s. 46 s. ja
Eckhoff, Tvilsrisikoen (1943) s. 110 s.

⁹ Jos siis on yhtä todennäköistä, että syytetty on syyllistynyt varkauteen kuin
varastetun tavarän kätkemiseen, syytetty on tuomittava rangaistukseen lievemmin krimi-
nalisoidusta eli tässä tapauksessa jälkimmäisestä rikoksesta. Suomen oikeuden mukaan
ei ole sallittua tuomita rangaistukseen joko rikoksesta a tai rikoksesta b, johon syytetty
samalla teolla on syyllistynyt. Eräiden maiden lainsäädännön mukaan mainitun kaltainen
tuomio on tietyissä rajoissa mahdollinen. Näin on laita ainakin Saksan liittotasavallan
rikosprosessioikeuden mukaan; ks. sen johdosta esim. *Karl Peters*, Strafprozess (1966) s.
250.

Hylättävää on näytön epävarmuuden vuoksi tuomita syytetty erityisen lievään ran-
gaistukseen. Tällaiseen menettelyyn ei in dubio pro reo-sääntö oikeuta. Ks. *Nousiainen*,
Rangaistuksen määräämisestä (1961) s. 247.

näyttöä arvioitaessa melko usein epävarmaksi, mihin rikokseen syytetty on syyllistynyt. vaikkakin vaikuttaa jokseenkin selvältä, että syytetyn teko tai laiminlyönti on kriminalisoitava.

In dubio pro reo -sääntöä voidaan tarkastella myös laveammasta näkökulmasta. nimittäin kansalaisten oikeusturvan takaamisen kannalta. Ei ole vaikeata ennustaa, miten yhteiskunnan jäsenten oikeusturvan saattaisi käydä, ellei tuota sääntöä rikosprosessissa noudatettaisi. Jos syytetty voitaisiin tuomita rangaistukseen silloinkin, kun syytteen perustana olevat seikat ovat jääneet toteen näyttämättä, kansalaisten oikeudenhoidolliset perusoikeudet eivät ole päässeet toteutumaan.¹⁰ Oikeudenkäynnissä toteutettaviin kansalaisten perusoikeuksiin on eri maiden valtiosäännöissä kiinnitetty huomiota ja taattu eräitä niistä hallitusmuodon säännöksiin.¹¹ Erityisesti rikosasiain oikeudenkäynnit on oikeusvaltiossa järjestettävä sellaisiksi, että mainittuja perusoikeuksia pidetään kaikin puolin kunniaissa. Kuten tunnettu saksalainen rikosprosessioikeuden tutkija *Karl Peters* on sattuvasti todennut, rikosprosessioikeus on merkittävältä osalta sovellettua valtiosääntöoikeutta.¹²

Oikeusturvan rikosprosessuaalisena takeena *in dubio pro reo* -sääntö täydentää rikosoikeudessa omaksuttua periaatetta *nulla poena sine lege* (täydellisesti ilmaistuna: *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege poenali*), jota on pidetty rikosoikeuden keskeisenä laillisuusperiaatteena.¹³ Jollei *in dubio pro reo* -sääntöä noudatettaisi, *nulla poena sine lege* -periaatteen teho jäisi helposti vajanaiseksi. Jos näet voitaisiin tuomita tietystä rikoslain kriminalisoimasta teosta rangaistukseen riittävien selvitysten puuttuessa, olisi käsillä vaara tulla tuomituksi muusta kuin kriminalisoidusta käyttäytymisestä. *Nulla poena sine lege* -periaatteen päämäärät vaarantuisivat *in dubio pro reo* -säännön syrjäytyessä.

¹⁰ Ks. etenkin *Castberg*, *Naturrett og menneskerettigheter* (1967) s. 18 ss. ja *Stree*, *mt. s. 12 ss.* sekä lisäksi esim. *Makkonen*, *Zur Problematik der juristischen Entscheidung* (1965) s. 162 s.

¹¹ Myös v. 1970 asetettu valtiosääntökomitea on kiinnittänyt erityistä huomiota kansalaisten perusoikeuksiin oikeudenkäynnissä. Ks. Valtiosääntökomitean osamietintö 1974. Komiteamietintö 1974: 27 s. 99 ss.

Perusteellinen selvitys oikeudenhoidollisten perusoikeuksien sääntelystä eri maiden valtiosäännöissä sisältyy Ruotsin v. 1974 annetun uuden hallitusmuodon valmisteluasiakirjoihin. Ks. *Författningsutredningen VI. Statens offentliga utredningar* (SOU 1963: 19), Bilaga 13 (s. 233–305). Ks. lisäksi esim. *Herlitz*, *SvJT* 1973 s. 753 ss.

¹² Mainittua näkökohtaa *Peters* tähdensi v. 1968 Suomessa pitämässään vierailuluennossa. Ks. *LM* 1968 s. 670.

¹³ Ks. erityisesti *Honkasalo*, *Nulla poena sine lege* (Kirjoitelmia 1937. SLY:n A-sarja n:o 11 s. 5–82) ja Suomen rikosoikeus. Yleiset opit I (1965) s. 37 ss.

Todettakoon, että juuri *nulla poena sine lege* -periaate on nimenomaan ilmaistuna eräissä uudemmissa ulkomaisissa perustuslaeissa. Ks. esim. Ruotsin v. 1974 annetun hallitusmuodon (*regeringsformen*) 8: 1,3.

Syytä on kiinnittää huomiota myös siihen, että rikosoikeuden normien tulkinnassa noudatetaan tietyissä tapauksissa syytettyä suojaavaa ohjetta *in dubio mitius*: epävarmoissa tapauksissa on sovellettava syytetylle lievempää mahdollisuutta. Tämä tulkintasääntö sopeutuu hyvin *in dubio pro reo* -sääntöön; nämä säännöt ovatkin saman asennoitumistavan ilmentymiä. On asianmukaista, että rikosoikeudelliset tulkintaohjeet ja rikosprosessuaaliset ratkaisuohteet ovat keskenään sopusoinnussa.¹⁴

Oikeushistoria osoittaa, että tietty yhteiskunta ryhtyy pyrkiessään kehittymään oikeusvaltioksi panemaan painoa myös *in dubio pro reo* -säännön noudattamiselle. Tästä tavataan selviä merkkejä jo roomalaisen oikeuden lähteissä. Erityistä huomiota on tässä mielessä kiinnitetty erääseen keisari Trajanuksen käskykirjeeseen (reskriptiin), joka sisältyy Corpus iuriksen Digesta-osaan. Tässä kirjeessä lausutaan, ettei ketään tule tuomita pelkkien epäilysten perusteella. Samantapaisia lausumia on Digestassa muuallakin; eräät niistä koskevat kylläkin tiettyjä etupäässä siviiliasioissa esille tulevia riitakysymyksiä (esim. kysymystä siitä, oliko henkilö orja vai vapaa). Tuskin voidaankaan lähteä siitä, että *in dubio pro reo* -sääntö olisi jo roomalaisessa oikeudessa päässyt selkiytymään nimenomaan rikosprosessissa noudatettavaksi yleiseksi oikeusohjeeksi. Tietyistä Digestaan sisältyvistä lausumista kehittyi aikanaan uudella ajalla, lopullisesti vasta 1800-luvun alkuvuosina, keskitetty ja iskevä ohjelmalause *in dubio pro reo*. Roomalaisen oikeuden alkuperäisistä teksteistä tätä lausetta ei ole löydettävissä, vaikkakin lauseen syntyjuuret johtavat Rooman klassisen kauden oikeuteen.¹⁵

Kun oikeustieteen ja kaikkinaisen oikeuselämän pitkäaikaisen alennustilan päätyttyä juridiikan tutkiminen 1100-luvulla vähitellen pääsi vauhtiin, tulivat *in dubio pro reo* -säännön perustana olevat ajatukset jälleen esille. Tähän vaikutti erityisesti se seikka, että postglossaattorien ja kommentaattorien esityksissä siviili- ja rikosasioiden väliset eroavuudet saivat voimakkaan sijan. Tältä pohjalta *in dubio pro reo* -sääntö muodostui keskiajan lopulla pohjoisitalialaisessa oikeustieteessä rikos-

¹⁴ Vrt. Tirkkonen, Suomen rikosprosessioikeus I s. 23 alav. 19. — Po. rikosoikeudellinen tulkintaohje on löydettävissä jo roomalaisesta oikeudesta: *in poenalibus causis benignius interpretandum est*. Ks. Digesta 50, 17, 155.

¹⁵ *In dubio mitius* -sääntöä ei kuitenkaan voitane pitää yhtä laajalti sovellettavana eikä edes yhtä kiistattomana kuin *in dubio pro reo* -sääntöä. Po. sääntöjen välisistä suhteista ks. esim. Andenaes, Straffbar unnlätelse (1942) s. 224 ss.

¹⁶ *In dubio pro reo* -säännön ilmenemisestä roomalaisessa oikeudessa ks. erityisesti Holtappels, Die Entwicklungsgeschichte des Grundsatzes »in dubio pro reo«. Hamburger Rechtsstudien Heft 55. (1965) s. 1 ss.

asioissa yleisesti sovellettavaksi oikeusohjeeksi. Samoihin aikoihin toteutunut legaalisen todistusteorian omaksuminen johti kuitenkin siihen, että säännön soveltamisala jälleen alkoi kaventua. Tämän sai aikaan yhä enenevä legaalisiin presumtioihin turvautuminen todistusmenettelyssä; presumtioita luotaessa ei näet aina pidetty silmällä syytetyn suojaamisen tarpeellisuutta. Perusteltuja epäilyksiä onkin esitetty siitä, voidaanko kanonisen rikosprosessin katsoa olleen keski-ajan lopussa *in dubio pro reo* -säännön kannalla. Ja joka tapauksessa sääntö kärsi uuden ajan alkupuolella nimenomaan Keski-Euroopan oikeuselämässä tiettyjä takaiskuja, ja oikeustieteessä alettiin jopa esittää sääntöä vastaan sotivia mielipiteitä. Näillä kannanotoilla näyttää olleen ilmeinen vaikutus myös aikakauden lainsäädäntöön.¹⁶

Edellä esitetyn kehityksen valossa on Ruotsi-Suomen oikeusoloille kunniaksi todettavissa, että lainkäyttäjiä varten näihin aikoihin laadituissa tuomarinohjeissa on useissa kohdissa omaksuttu syytetylle suojeleminen ja nimenomaan myös *in dubio pro reo* -sääntö. Tällaisena kohtana on syytä mainita erityisesti 40:n ohjeeseen sisältyvä lause: Jos asia on hämärä, niin pitää olla taipuvampi auttamaan syytettyä kuin syyttäjää. Sama tendenssi ilmenee myös 31:n ohjeessa, jossa todetaan olevan parempi päästää syyllinen irti kuin kiduttaa ja vaivata syytöntä. Tuomarinohjeiden todennäköinen laatija *Olaus Petri* oli opiskellessaan Saksassa perehtynyt myös aikansa juridisiin käsityksiin, mutta ilmeistä on, että *in dubio pro reo* -sääntö soveltui hyvin pohjoismaisiin oikeudellisiin periaatteisiin.¹⁷

Uuden ajan alkupuolella otettiin käytäntöön ns. *absolutio ab instantia* -säännöstö, joka ilmensi edellä mainittuja *in dubio pro reo* -säännölle vastakkaisia pyrkimyksiä. Tämä säännöstö tuli sovellettavaksi silloin, kun syytteen tueksi oli esitetty jonkin verran selvitystä mutta ei kuitenkaan niin paljon, että syyte olisi ollut hyväksyttävissä. Jos myöhemmin saatiin uutta näyttöä, voitiin sama asia aikaisempaa tuomiota purkamatta ottaa uudelleen tutkittavaksi. Asia oli siten oikeastaan jätetty vain vastaisen varaan. Vaikkakin säännöstö tuli kysymykseen vain törkeäkköjen rikosten ollessa syytteen kohteena, se sai aikaan melkoista epävarmuutta. Tämä puolustuksen suosimisen periaatteelle vieras instituutti oli meillä voimassa aina vuoteen 1949 asti, jolloin

¹⁶ Ks. edellisen johdosta *Holtappels*, mt. s. 14 ss. ja *Moser*, *In dubio pro reo. Die geschichtliche Entwicklung dieses Satzes und seine Bedeutung im heutigen deutschen Strafrecht* (1933).

¹⁷ Tuomarinohjeista ks. esim. *Hemmer*, *Suomen oikeushistorian oppikirja I* (1968) s. 44 ss. sekä *Munktel*, *SvJT* 1939 s. 517 ss. ja *Det svenska rättsarvet* s. 164 ss.

vuoden 1734 lain mukainen todistusmenettely lopullisesti siirtyi historian lehdille.¹⁸

In dubio pro reo -säännön syrjäytymistä merkitsi samoihin aikoihin jossakin määrin myös ns. *poena extraordinaria* eli *arbitraria*-tyyppisten rangaistusmuotojen käytäntöön otto. Tämä määrältään harkinnanvarainen rangaistustyyppi tuli kysymykseen mm. silloin, kun näyttö jostakin törkeästä rikoksesta oli jäänyt puutteelliseksi. Tällaisessa tapauksessa syytetty voitiin näytön riittämättömyydestä huolimatta tuomita rangaistukseen, joka ei ollut normaali (»ordinaria»), vaan erityislaatuinen (»extraordinaria»), kuten esim. pakkotyö valtion hyväksi. Tämä Pohjois-Italiasta peräisin oleva instituutti toi tosin monissa tapauksissa syytetyille olennaisia lievennyksiä, mutta se johti myös outoihin tuloksiin: näytön voimakkuusastehan pääsi määräämään käytettävän rangaistuksen laadun ja määrän. Ja suorastaan oikeustajua loukkaavaa oli tuomita rangaistukseen näytön jäätyä riittämättömäksi. Näistä syistä *poena extraordinaria* -järjestelmä sai osakseen ankaraa kritiikkiä. Ruotsi-Suomeen tämä järjestelmä ei päässytäkään kotiutuumaan samassa määrin kuin Keski-Euroopan maihin; nimenomaan on syytä todeta, ettei sitä meillä sovellettu näytön jäätyä vajanaiseksi.¹⁹

Juuri mainittujen absolutio ab instantia- ja *poena extraordinaria* -instituuttien käytäntöön ottamisen olennaisimpana syynä lieenee ollut samoihin aikoihin toteutunut lakisääntöisen eli legaalisen todistusteorian omaksuminen. Kun näet tätä teoriaa sovellettaessa täysi näyttö yleensä edellytti matemaattisesti määriteltä selvitystä (esim. kahden jäävittömän todistajan yhtäpitävää kertomusta), väärät syytteen hylkäävät tuomiot olivat vaarassa päästä yleistymään. Kun tätä ei pidetty suotavana, päädyttiin edellä kerrottuihin syytettyjä sortaviin järjestelyihin.²⁰

Vasta 1700-luvulla syntyi in dubio pro reo -säännön lopulliselle omaksumiselle suotuisa ilmapiiri. Valistuksen aikakautena ryhdyttiin näet kiinnittämään toden teolla huomiota ns. persoonallisuusoikeuksiin ja kansalaisten oikeusturvaan. Erityisesti *Montesquieu* ja *Voltaire* tähdensivät voimakkaasti persoonallisuusoikeuksien suojaamisen tärkeyttä. Rikosprosessille valistusfilosofien mielipiteet merkitsivät lähinnä sitä, että syytetyn aseman parantaminen tuli entistä enemmän mielen-

¹⁸ Vuoden 1734 lain OK 17: 32:ssa omaksutusta absolutio ab instantia -säännöstöstä ks. *Tirkkonen*, Tuomionpurku s. 69 ss. ja 184 ss.

¹⁹ *Poena extraordinaria* -säännöstä ks. enimmälti *Holtappels*, mt. s. 39 ss.

²⁰ Legaalista todistusteoriasta ja sen vaikutuksista ks. *Rudling*, Rättssäkerheten i rättegång s. 11 ss.

kiinnon kohteeksi. Kun filosofit ja oikeusoppineet näihin aikoihin hakivat yleisesti esikuvia Englannista ja tässä maassa siihen mennessä voimaan tulleista oikeusturvan takeista, ryhdyttiin myös mannermaalla panemaan painoa sille, että syytetyn suojaaminen edellytti hänen edukseen voimassa olevaa syyttömyysolettamaa (*»presumption of innocence»*). Tälle olettamallehan juuri Englannissa oli suotu asianmukainen arvo.²¹

Syyttömyysolettama tuotiin eri muodoissa julki niissä lukuisissa ihmisoikeuksien julistuksissa (*»bills of rights»*), joita Amerikan Yhdysvaltojen syntyvaiheiden yhteydessä 1770- ja 1780-luvulla annettiin. Tuo olettaja sisältyy myös Ranskan suuren vallankumouksen alkuaikoina eli 26. 8. 1789 annetun ihmisoikeuksien julistuksen (*»declaration des droits de l'homme et du citoyen»*) IX:een artiklaan. Edellisessä artiklassa oli maininta nolla poena sine lege -periaatteesta. Tämän periaatteen ja in dubio pro reo -säännön rinnakkaisuus oli siten jo havaittu.²²

In dubio pro reo -säännön voidaan sanoa tulleen 1800-luvun alkupuolella omaksutuksi rikosprosessissa noudatettavaksi yleiseksi ohjeeksi. Kuten edellä on jo todettu, tuo ohje myös näihin aikoihin kiteytyi siksi lyhyeksi latinankieliseksi ilmaukseksi, jota siitä lähtien on yleisesti käytetty etenkin saksankielisessä ja pohjoismaisessa oikeustieteessä.²³

In dubio pro reo -säännön lopulliseen omaksumiseen Keski-Euroopassa lienee vaikuttanut myös se seikka, että viime vuosisadan alkupuolella valmistuneissa rikosprosessilakien uudistuksissa omaksuttiin Englannista saadun esikuvan mukainen akkusatorinen menettely. Tosin ei voida sanoa, että Keski-Euroopan maissa siihen saakka sovellettu

²¹ Ks. *Petersen-Soukka*, Englannin oikeuslaitos (1971) s. 179 ja *Kenny's Outlines of criminal Law*. 19. ed. by Cecil Turner (1966) s. 456 ss.

²² V. 1776 annetun USA:n itsenäisyysjulistuksen johdantosoissa on viitattu ihmisoikeuksiin. Varsinaisia ihmisoikeuksien julistuksia annettiin tämän jälkeen eri osavaltioiden perustuslakien yhteydessä. Joissakin julistuksissa oli jollakin tavoin mukana myös syyttömyysolettama. Täsmällisin näistä on Massachusettsin v. 1780 annetussa perustuslaissa.

Ranskan vallankumouksen ajalta olevan ihmisoikeuksien julistuksen kirjoittajan de Lafayetten muistelmista selviää, että julistusta laadittaessa oli pidetty esikuvana USA:ssa annettuja vastaavia julistuksia. Näihin julistuksiin johtaneet ajatukset olivat kuitenkin parhaasta päästä peräisin Atlantin tältä puolen.

Ks. tekstissä mainituista ihmisoikeuksien julistuksista etenkin *Schnur*, Zur Geschichte der Erklärung der Menschenrechte (1964). Ks. myös *Kastari*, Juhlajulkaisu Kaarlo Kaira – U. J. Castrén (1961) s. 123 ss.

²³ Saksankielisessä oikeustieteellisessä kirjallisuudessa pidetään po. ilmauksen käytäntöön ottajana *Stübel* -nimistä tutkijaa, jonka v. 1811 ilmestyneessä teoksessa *»Das Criminalverfahren in den deutschen Gerichten»* po. termi esiintyy. *Stübels* päälähteenä termiä luotaessa lienevät olleet eräiden roomalaisten oikeusoppineiden, lähinnä nähtävästi *Pauluksen*, lausumat. Ks. sen johdosta *Holtappels*, mt. s. 1 ss. ja 82 ss.

inkvisitorinen menettely sinänsä olisi välttämättä johtanut syytetyn prosessuaalisen aseman huononemiseen. Inkvisitorinen menettely luo kuitenkin oikeussaliin sellaiset olosuhteet, että syytetyn oikeusturva voi vaarantua. Tämän toteamuksen puolesta puhuvat oikeushistorian antamat kokemukset.²⁴

Inkvisitorista menettelyä ei Ruotsissa eikä Suomessakaan minään ajankohtana sovellettu niin jyrkästi kuin Keski-Euroopan maissa. Niinpä syytetty ei meillä liene joutunut yleensä siinä määrin sorrettiin asemaan kuin esim. Ranskassa ja Saksassa aikanaan tapahtui. Tässä yhteydessä on syytä panna merkille, että edellä mainitut tuomarinohjeet painettiin jatkuvasti lakikirjojen alkulehdille vuodesta 1635 lähtien. Näille ohjeille ominainen syytetyn suojaamisen tarve tuli siten tuomioistuinten jäsenten tietoisuuteen.²⁵ Niin ikään ansaitsee tulla mainituksi se edellä jo todettu seikka, ettei edellä jo esillä ollut poena extraordinaria -säännöstö saanut meillä sellaista jalansijaa kuin muualla Euroopassa. Taistelu in dubio pro reo -säännön lopullisen omaksumisen puolesta keskittyi Keski-Euroopassa suurelta osalta juuri pyrkimykseen saada poena extraordinaria-säännöstö syrjäytetyksi. Kun tällaista taistelua meillä ei ollut tarpeen käydä, in dubio pro reo -säännön korottaminen yleiseksi rikosprosessuaaliseksi ohjeeksi tapahtui meillä luultavasti huomaamattomammin kuin esim. Keski-Euroopassa.

Tällä hetkellä in dubio pro reo -sääntö on vankasti ankkuroitu oikeusvaltion käsitteeseen. Sääntöön keskeisenä normina kuuluva syyttömyysolettama on nyttemmin saanut suorastaan yleismaailmallisen kantavuuden. Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 10. 12. 1948 yksimielisesti hyväksymän Ihmisoikeuksien Julistuksen 11:nnessä artiklassa on näet lausuttu jokaisella olevan oikeus olla syyttömän asemassa siihen saakka, kunnes hänet on todistettu syylliseksi julkisessa oikeudenkäynnissä.

Suomen oikeuselämän piiristä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että todistusoikeuden uudistamisen yhteydessä (L:ssa 29. 7. 1948) otettiin oikeudenkäymiskaaren 17 lukuun nimenomainen säännös kantajan todistustaakasta rikosasioissa. Tämän säännöksen (edellä jo mainitun OK 17: 1,2:n) perusteella kantajan tulee rikosasiassa näyttää toteen ne seikat, joihin hänen kanteensa perustuu. Mitään uuttahan tämä säännös ei tosin oikeuteemme tuonut; sehän vain vahvasti vakiin-

²⁴ Ks. *Ekelöf*, Processuella grundbegrepp och allmänna processprinciper (1956) s. 191 ss.

²⁵ On todettu tuomarinohjeiden merkinneen käytännössä eniten juuri todistusmenettelyssä. Ks. *Hemmer*, Suomen oikeushistorian oppikirja I s. 45.

tuneen käytännön.²⁶ Joka tapauksessa on miellyttävää todeta, että Suomi ennätti ottaa prosessilakiinsa nimenomaisen normin kantajan todistustaakasta rikosprosessissa ennen Yhdistyneiden Kansakuntien edellä mainitussa julistuksessaan antamaa suositusta.²⁷

In dubio pro reo -säännön sovellutuksen yhteydessä on tullut esille tiettyjä ongelmia. Vaihtelevia mielipiteitä on esitetty etenkin siitä, miten laajalti sääntöä tulee noudattaa. Joihinkin kysymyksiin kiinnitetään seuraavassa esityksessä huomiota.

Perusteittensa mukaisesti in dubio pro reo -sääntö ulottuu joka tapauksessa ainakin syytteen asiallisen puolen eli syytteen hyväksymisen edellytysten tutkimiseen. Mutta vastakkaisia mielipiteitä on tuotu julki mm. siitä, onko po. sääntö voimassa prosessinedellytyksiä selvittäessä. Puolustuksen suosimisen näkökulmasta voi kylläkin vaikuttaa siltä, että in dubio pro reo -sääntö olisi sovellettavissa myös jonkin prosessinedellytyksen jäätyä epäselväksi. Po. säännön perustana olevilla tekijöillä ei kuitenkaan tunnu olevan liittymäkohtia prosessinedellytyksiin, ei ainakaan useimpiin näistä. Niinpä esim. tuomioistuimeen, asianosaisiin ja kanteen vireilletuloon liittyvät prosessinedellytykset ovat sellaisia, ettei niiden selvittämättä jäämisen riskiä ole aihetta arvioida rikosasiassa toisin kuin riita-asiassa. Sitä paitsi prosessinedellytysten toteennäyttö on myös siviiliprosessissa parhaasta päästä kantajan huolena. Kysymykset kanteen väitetystä vireilläolosta ja sen ratkaisusta oikeusvoimaisin tuomioin ovat tosin sellaisia, joissa olisi sovellettava vastaajalle haitallista todistustaakan jakoa, ellei tästä olisi tehtävä poikkeusta in dubio pro reo -säännön perusteella. Tähän ei mielestäni näytä kuitenkaan olevan riittävää aihetta.²⁸

Myös muutoksenhakumenettelyssä kuuluu soveltaa in dubio pro reo -sääntöä yhtä hyvin kuin ensimmäisessäkin oikeusasteessa. Mutta tuomion saavutettua oikeusvoiman tilanne muuttuu: riski purkuedellytysten selvittämisessä on purkua hakeneella puolella, oli tämä sitten kantaja tai vastaaja. Oikeusvoimasäännösten perusteet edellyttävät sitä, että oikeusvoiman syrjäytymisen edellytysten tulee olla riittävästi

²⁶ On syytä todeta, että v. 1948 kumotun v. 1734 lain OK 17 luvun useissa säännöksissä ilmenee in dubio pro reo -säännön vaikutuksia. Ks. etenkin 17: 4,2 ja 20.

²⁷ Se hallituksen esitys (HE n:o 137/1945 vp.), joka johti mm. OK 17 luvun uudistamiseen, annettiin tasavallan presidentti *Urho Kekkosen* ollessa oikeusministerinä.

²⁸ Mielipiteet ovat po. kysymyksessä kuitenkin hajautuneet. Kuten tekstissä mm. *Tirkkonen*, Suomen rikosprosessioikeus II s. 154 s.; *Stree*, mt. s. 53 ss.; *Häussling*, Einführung in das strafrechtliche und strafprozessuale Denken (1969). Toisin mm. *Andenaes*, Straffeprosessen i første instans (1962) s. 158 ja *Peters*, mt. s. 249. Epävarmasti *Ekelöf* (Rättegång IV, 1968; »åtminstone icke generellt»).

selvitetty, jotta tuomio voitaisiin purkaa.²⁹ (Purkuedellytyksiä säädettyessä on kylläkin otettu joissakin kohdin varteen in dubio pro reo -sääntö.) Purkamisen jälkeen vireille tulevassa jatkomenettelyssä noudatetaan jälleen in dubio pro reo -sääntöä.

Syytevaatimuksen hyväksymisen edellytyksissä on myös sellaisia kohtia, joissa in dubio pro reo -sääntö ei ole voimassa ja joissa siis syytetyllä on todistustaakka. Rikosasian kantajalla ei ensinnäkään tarvitse olla riskiä sellaisen rikoksen tekemisen jälkeen tapahtuneeksi väitetyn seikan selvittämättä jäämisestä, joka ei sisälly itse rikokseen, mutta joka poistaisi teon rangaistavuuden tai ainakin vähentäisi rangaistuksen määrää. Niinpä syytetyn kuuluu näyttää toteen asianomistajan ennen kuolemaansa tahtoneen, ettei syytettyä nostettaisi tai että jo vireille pantu syyte olisi peruutettava (RL 8: 6,2:n tarkoittama tilanne). Vastaavasti on syytetyn näytettävä toteen, että hänet on ulkomaan tuomioistuimessa tuomittu samasta teosta rangaistukseen ja että hän on tämän rangaistuksen joko kokonaan tai osaksi kärsinyt (RL 1: 7,1:n tarkoittama tilanne).³⁰ Näissä tapauksissa ratkaisu ei millään tavoin liity viattomuusolettamaan, koska käsillä on kokonaan erillinen kysymys. Voidaan lisäksi huomauttaa, että olisi varsin kohtuutonta asettaa asianosaiselle todistustaakka esim. tietyn tahdonilmaisun puuttumisesta.³¹

Kysymys syyteoikeuden vanhentumisesta ei sitä vastoin mielestäni kuulu tähän syytetyn riskille kuuluvaan ryhmään, kuten kylläkin usein on arveltu. Nimenomaan katsoisin, että syytteessä mainitun teon tapahtuma-aika ei muodosta poikkeusta in dubio pro reo -säännöstä. Kantajan huolena on siis selvittää teon tapahtuneen siksi myöhään, ettei syyteoikeus ole päässyt vanhentumaan.³²

Voimassa olevassa oikeudessa on kuitenkin myös todellisia ja nimenomaisia poikkeuksia in dubio pro reo -sääntöön keskeisenä sisältyvästä syyttömyysolettamasta. Tietyissä tapauksissa on näet noudatettava vastakkaiseen suuntaan käyvää syyllisyysolettaa. Näitä poikkeuksia on eri tahoilla kriminaalisia normeja sisältävissä säädöksissä.

Tällaisen poikkeussäännöksen sisältää tavallaan jo rikoslaki, nimit-

²⁹ Ks. Hurwitz, Den danske strafferetspleje (1959) s. 326 ja Stree, mt. s. 83 ss. Vrt. myös Cars, mt. s. 163 ss.

³⁰ Ks. Tirkkonen, Suomen rikosprosessioikeus II s. 152 s. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

³¹ Vrt. Halila, Todistustaakan jaosta (1955) s. 297.

³² Ks. po. kysymyksestä esitetyistä mielipiteistä Halila, LM 1959 s. 352 ss. sekä siellä mainittua kirjallisuutta ja Koskinen, DL 1973 s. 111.

täin sen 27: 5,1, jossa on varattu kunnianloukkauksesta syytetylle henkilölle mahdollisuus näyttää soimauksensa toteen; tällä toteennäytöllä on merkitystä soimauksen kriminaaliselle arvioinnille. Soimaavan lausuman sisältö siis edellytetään vääräksi; kyseessä on asianomistajan eduksi voimassa oleva oletama, joka itse asiassa on sukua syyttömyys-olettamalle. Säännöksen poikkeavuus onkin näin ollen oikeastaan näennäistä, koska lähtökohtana on ollut perinnäinen viattomuusoletama: *quisquis praesumitur bonus*.³³

Syvemmmälle meneviä poikkeuksia vastakkaisen eli *in dubio pro actore* -säännön hyväksi on ns. erityisrikosoikeudessa, etenkin materiaalisia aloja sääntelevien erillislakien kriminaalisissa sanktiosäännöksissä. Näissä säännöksissä on toisinaan syytteen hyväksymistä helpottavia syyllisyysolettamia. Suomen voimassa olevasta oikeudesta voidaan tällaisina lainkohtina mainita VilpKilpL 18 §, TulliL 139, 145 ja 146 § sekä AlkoholiL 83 §. Vaikuttaa siltä, että lainsäätäjä ei ole ns. spesiaalirikosoikeudellisia säännöksiä valmistellessaan pitänyt syyttömyysolettaa yhtä vankasti mielessään kuin rikosoikeudellisia säädöksiä luodessaan. Todettakoon, että myös useiden ulkomaiden lainsäädännössä on havaittavissa samankaltaisia piirteitä.³⁴

Edellä mainituista poikkeussäännöksistä voidaan panna merkille, että niissä ei yleensä ole kysymys »tavallisen kansalaisen» tekemistä rikoksista, vaan erityisessä asemassa toimivan henkilön (elinkeinonharjoittajan, aluksen tai muun kulkuneuvon omistajan, päällikön tai kuljetajan) norminvastaiseksi väitetystä toiminnasta. Lainsäätäjä on ilmeisesti pyrkinyt tehostamaan tiettyjen erityisvelvollisuuksien noudattamista syrjäyttämällä *in dubio pro reo* -säännön. Eräiden säännösten perusteluissa tämä pyrkimys on nimenomaan todettavissakin.³⁵ Tällöin on päädytty järjestykseen, joka on riita-asiain oikeudenkäynneissä tavallinen etenkin sopimusperusteisen korvauskanteen ratkaisun yhteydessä: vastaajan syyllisyydestä lähdetään, ellei vastakohtaa ole näytetty

³³ Ks. *Honkasalo*, DL 1964 s. 386 ss. ja Suomen rikosoikeus. Erityinen osa I, 1 (1970) s. 158 ss.

³⁴ Mainitun seikan on Tanskan oikeuden osalta todennut *Trolle* (*Procedure i Straffesager*, 1951, s. 97). Samoin Saksassa *Ursula Westhoff* (*Über die Grundlagen des Strafprozesses mit besonderer Berücksichtigung des Beweisrechts*, 1955, s. 161 s. — Ruotsissa *Agge* on moittinut kotimaansa ns. spesiaalirikosoikeudellisia säännöksiä epäjohtomukaisuuksista ja myös todennut po. säännösten jääneen usein lakeja valmisteltaessa tarpeellista huomiota vaille. Ks. *Svensk Juristtidning* 1949 s. 52 s. Nämä havainnot soveltuvat myös Suomen oikeuteen.

³⁵ TulliL 145 §:ssä olevaa syyllisyysolettamaa on perusteltu sillä, että tällainen säännös on omansa estämään tavaroiden luvaton kuljetusta. Olettama olisi jopa »luonnollinen» seuraus tästä pyrkimyksestä (HE n:o 19/1931 s. 18). Vastaavasti voitaisiin syyllisyysolettama liittää mihin rangaistusuhkaan hyvänsä.

toteen. Syyteasiassa tällainen järjestely kuitenkin ikävästi sortaa puolustuksen suosimisen periaatetta. Niinpä tämänkaltaisiin normeihin onkin ulkomaisessa oikeustieteessä aiheellisesti kohdistettu kritiikkiä ja huomautettu po. normien kuuluvan sellaiseen kehityskauteen, jonka pitäisi toki olla jo sivuutettu.³⁶ Kysymyksessä näyttää olevan eräänlainen poena extraordinaria -systeemin uudelleensyntyminen tietyillä erityisaloilla.³⁷ Nykyaikaisessa turvajärjestelmässä on luultavasti löydettävissä ennalta ehkäiseviä keinoja siinä määrin riittävästi, ettei ole tarvis lähteä hakemaan apua in dubio pro reo -säännön syrjäyttämisestä.³⁸

Lopuksi on syytä ottaa esille virallisten syyttäjien harkinta heidän tehdessään syyttämispäätöstä. Harkitessaan rikoksesta epäillyn henkilön syyteeseen panon edellytyksiä syyttäjä joutuu samankaltaisten ratkaisujen eteen kuin tuomioistuimien tuomitsemistoiminnassaan. Syyttäjähän joutuu mm. punnitsemaan todisteiden luotettavuutta ja näyttöarvoa. Syyttämispäätös onkin paljon rinnastettavissa tuomioon; tuomion tapaan syyte myös merkitsee sen kohteeksi joutuvalle henkilölle ikävää »mustamaalausta». Jo tästä syytä on vääriä syyttämispäätöksiä pyrittävä välttämään.³⁹

Syyttäjän on myös pidettävä mielessä, että hänellä on rikosasiassa ylimalkaan todistustaakka. Ja kun syyte ei ole mikään itsetarkoitus — sehän pyrkii syypääksi julistavan tuomion aikaansaamiseen —, ei syyttäjän tule syytetoimiin ryhtyä, ellei edellytyksiä syytteen hyväksymiseen näytä olevan olemassa. Ja syyttäjät palauttavat syyttämispäätöksiä tehdessään mieleensä myös syyttämistoimessa saamiaan kokemuksia. Jos tietyn syyttäjän ajamien syytteiden kohtaloksi on usein tullut hylkääminen, syyttäjä saattaa käydä varovaiseksi ja pitää erityisesti silmällä myös sääntöä in dubio pro reo. Saattaahan syytteiden runsas hylkääminen jopa lisätä rikollisuutta. Jos taas syytteet ovat herkästi

³⁶ *Eckhoff* on todennut po. säännöksiä olevan »strafferettsparasitter» rikosprosessioikeuden normistossa (Tvlrisikon s. 111). Ks. myös *Elwing*, *Svensk Juristtidning* 1963 s. 628 ja *Westhoff*, *mt.* s. 161 s.

Tekstissä mainitusta syllisysolettamasta korvauskanteiden yhteydessä ks. *Saxén*, *Skadeståndsrätt* (1975) s. 45 s. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

³⁷ Todettakoon, että poena extraordinaria saksankielinen nimitys oli »Verdachtsstraf» (epäilykseen perustuva rangaistus)!

³⁸ Viime aikoina on Ruotsin oikeustieteessä tullut esille eräänlainen rikosoikeudellinen isännänvastuu, joka myös todistelussa noudattelisi yksityisoikeudellisen isännänvastuun linjoja. Yhteiskunnan kontrollin tietyillä aloilla on arveltu täten tehostuvan. Ks. tästä etenkin *Thornstedt*, *Företagarens straffansvar* (1965). Meillä on samantapaisia mielipiteitä esittänyt *Vikström* (esim. *LM* 1967 s. 713 s.).

Kysymyksellä on liittymäkohtia yhteisöhenkilöiden rangaistavuuden kanssa. Ks. siitä *Reino Ellilä*, *LM* 1974 s. 98 ss. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

³⁹ Virallisen syyttäjän roolista ks. erityisesti *Lithner*, *Åklagarrollen*. *Tidskrift för Retsvidenskap* 1965 s. 85–116.

johtaneet syyppääksi julistaneisiin tuomioihin, syyttäjän suhtautuminen *in dubio pro reo* -sääntöön voi tulla vähätteleväksi. Tuomioistuimen suhtautumistapa heijastuu siten käytännössä jossakin määrin syyttäjän kannanotoissa, olkoonpa syyttäjistä periaatteessa miten itsenäistä tahansa.⁴⁰

Viralliset syyttäjät voivat kylläkin erityisesti niissä maissa, joissa syytettyjen virallinen puolustus on hyvin järjestetty, melkoisesti luottaa siihen, että vastapuolen puolustustoiminta on tehokasta.⁴¹ Tämä näkökohta ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että syyttäjät saisivat noudattaa vastakkaista tendenssiä kuin tuomioistuimet eli *in dubio pro actore*. Virallisten syyttäjien on pidettävä yleensä johtotähtenään mahdollisimman suurta tasapuolisuutta ja toimittava objektiviteettiperiaatteen mukaisesti. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että *in dubio pro reo* -säännön soveltaminen jää parhaasta päästä tuomioistuinten asiaksi.⁴²

Eräässä tapauksessa näyttää kuitenkin olevan järkevää soveltaa epävarmoissa tapauksissa sääntöä *in dubio pro actore*. Näin on laita silloin, kun syytteenpanon vanhentuminen on jäänyt epäselväksi. Kun syytteen vireillepanon viivästyminen ei ole korjattavissa edes menetetyn määräajan palauttamishakemuksin, on syyttäjän po. tapauksessa perusteltua ryhtyä syytetoimiin.⁴³

Siviili- ja rikosprosessioikeuden väliset eroavuudet ovat viime vuosikymmeninä alkaneet vähentyä. Tästä on ollut todettavissa tiettyjä merkkejä myös Suomen oikeuselämässä. *In dubio pro reo* -sääntö rikosprosessille ominaisena normina on kuitenkin säilyttänyt asemansa ja toivottavasti sen myös jatkuvasti säilyttää. Tätä edellyttää kansalaisten oikeusturva.

⁴⁰ Ks. *Elwing*, *Svensk Juristtidning* 1963 s. 625; *Lithner*, mt. s. 103 ss.; *Karl Peters*, *Fehlerquellen im Strafprozess II* (1972) s. 213 ss.

⁴¹ Tämän on todennut *Lithner*, mt. s. 94 ss. ja 103 ss.

⁴² Ks. *Ekelöf*, *Rättegång I* s. 47. — Objektiviteettiperiaatteesta on puhuttu tavallisesti esitutkinnassa noudatettavana yleisenä periaatteena. Ks. *Tirkkonen*, *Suomen rikosprosessioikeus II* s. 332 s.

⁴³ Ks. *Elwing*, *Tillräckliga skäl* (1960) s. 129 ss. *Elwing* on samalla todennut tekstissä mainitun näkökohdan käytännössä toisinaan johtavan myös heikosti perusteltujen syytteiden esittämiseen.